Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra
Swiss Confederation

НАРЫН

AKDN
Ага Хан Өнүктүрүү Уюму ▪ Кыргыз Республикасы
Aga Khan Development Network ▪ Kyrgyz Republic

ШААРДЫН ЖАШОО ТУРУШТУГУ:
БИЛИМДЕН АРАКЕТКЕ

URBAN RESILIENCE:
FROM KNOWLEDGE TO PRACTICE

НАРЫН 2026

НАРЫН ШААРЫНЫН ТУРУКТУУЛУГУН ЖОГОРУЛАТУУ ПРОГРАММАСЫ (НУРП)

Нарын шаарынын туруктуулугун жогорулатуу программасы 2022-2027-жылдарга багытталган жана Нарын шаарын Кыргыз Республикасындагы үлгүлүү туруктуу шаарга айландырууну көздөгөн комплексдүү демилге болуп саналат. Программа Швейцариянын Экономикалык маселелер боюнча мамлекеттик катчылыгы (SECO) жана Ага Хан өнүктүрүү уюму (AKDN) тарабынан колдоого алынып, жергиликтүү бийлик органдары жана өнөктөш мекемелер менен биргеликте ишке ашырылууда. НУРПтун негизги максаты жергиликтүү коомчулуктардын, мамлекеттик мекемелердин жана ишкерлердин ар кандай коркунучтарга туруштук берүү, аларга ыңгайлашуу жана калыбына келүү мүмкүнчүлүктөрүн жогорулатуу болуп саналат.

Программанын алкагында шаардык инфраструктураны жаңылоо, сейил бактарды реконструкциялоо, селден коргоочу тосмолорду куруу, чакан инфраструктуралык долбоорлорду ишке ашыруу жана жергиликтүү бизнес менен туризмди колдоо боюнча бир катар демилгелер жүзөгө ашырылды.

The Naryn Urban Resilience Program (NURP) is a comprehensive initiative implemented by the Aga Khan Foundation in Kyrgyzstan (AKF Kgz) and the University of Central Asia (UCA) between 2022 and 2027 to support the transformation of Naryn into a model resilient city in the Kyrgyz Republic. Supported by the Swiss State Secretariat for Economic Affairs (SECO) and the Aga Khan Development Network (AKDN), the program works in partnership with local authorities and stakeholders to strengthen the capacity of communities, institutions, and businesses to prevent, withstand, adapt to, and recover from various social, economic, and environmental challenges. Through infrastructure improvements, public space rehabilitation, disaster risk reduction measures, business support, tourism development, professional training, and community-based small grants, NURP helps to enhance urban resilience, economic opportunities, public safety, and the overall quality of life in Naryn.

ШААРЛАРДЫН ЖАШОО ТУРУШТУГУ БОЮНЧА СЕРТИФИКАТТЫК ОКУУ ПРОГРАММАСЫ (CPUR)

Шаардын жашоо туруштугу боюнча сертификаттык окуу программасы (СПУР) Борбордук Азия Университетинин (БАУ) Жогорку өнүгүү мектеби (ЖӨМ) тарабынан иштелип чыккан жана жергиликтүү мамлекеттик жана муниципалдык кызматкерлердин кесиптик билим деңгээлин жогорулатууга багытталган. Сертификаттык программанын окуу модулдары экономикалык, экологиялык, социалдык, маданий жана шаардык жашоо туруштугу сыяктуу негизги багыттарды камтыйт.

СПУР жалпысынан 25 академиялык модулдан турат, анын ичинде 15 негизги жана 10 факультативдик модуль каралган. Окутуу үч академиялык семестрге бөлүнүп окутулат жана ар бир семестр 10 ECTS кредитине барабар. Программа 2024-жылы Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан лицензияланган. Программаны ишке ашыруунун алкагында БАУ окутуучулар жана тренерлер үчүн атайын даярдоо курстарын өткөрүп, билим берүүнүн сапатын камсыздоого өзгөчө көңүл бурат. Программа теориялык билимди практикалык ишмердүүлүк менен айкалыштырып, жергиликтүү көйгөйлөрдү чечүүгө жөндөмдүү адистерди даярдоо аркылуу шаарлардын туруктуу өнүгүүсүнө салым кошот.

The Certificate Program in Urban Resilience (CPUR) was designed and implemented by the Graduate School of Development of UCA under the NURP. The programme was established to strengthen the capacity of local leaders and professionals to address the growing challenges facing Naryn, including climate change, water scarcity, rapid urbanisation, and limited municipal resources. Unlike traditional classroom-based training, CPUR was developed as a practice-oriented executive education programme that links learning directly to real urban challenges. To date, more than 40 representatives from local government, public institutions, academia, and the private sector have completed 17 applied modules covering economic, environmental, socioeconomic, cultural, civic, and urban resilience. Through a combination of professional training, practical assignments, and community-based initiatives, CPUR equips participants with the knowledge and skills to develop innovative solutions that contribute to Naryn's long-term resilience, sustainability, and inclusive development.

ЖЕРГИЛИКТҮҮ ДЕМИЛГЕЛЕР

2025-жылдын башында СПУРдун алкагында угуучулар арасында сурамжылоо жүргүзүлгөн жана анын жыйынтыгы боюнча катышуучулардын көпчүлүгү сабактарда алган билимди иш жүзүндө колдонуунун маанилүүлүгүн белгилеп, шаардын туруштук берүү көндүмдөрүн ишке ашырып көрүүгө дилгир экенин билдиришти. Бул пикирди эске алуу менен, НУРП командасы сертификаттык окуунун катышуучуларына кыска мөөнөттүү долбоор жазып, конкурска катышууну сунуштайт. Чакан долбоорлор СПУР окуусунан алган билимдерин Нарын шаарынын тургундары арасыда кеңири жайылтууга жана бөлүшүүгө багытталган.

Сертификаттык окууларга облустук деңгээлде иштеген мамлекеттик кызматкерлер, министрликтердин аймактык адистери, муниципалдык кызматкерлер, Нарын мамлекеттик университетинин окутуучулары жана жергиликтүү ишкерлер катышкан.

Чакан долбоор конкурсунун шарты боюнча СПУР окууларына катышкандар 20-25 катышуучу жогоруда аталган ар бир тармактан бирден өкүлдүн катышуусу менен 4-5 топко/командага бөлүшүүгө чакырат. Ар бир топ СПУРдун бир багытын (модулунун) тандайт (маданий туризм, социалдык капитал, жашыл экономика, коркунучтар жана кырсыктар) жана ошол багытта долбоор сунуш иштеп чыгуу үчүн биргелешип идеяларды иштеп чыгышат.

Ар бир команда өз сунуштарында төмөнкүлөрдү белгилейт:

- Долбоор кандай конкреттүү маселелерди чечүүнү көздөп жатат?
- Долбоордун ийгилигинин негизги көрсөткүчтөрү кайсылар?
- Сунушталган долбоордун пайдасын кимдер алат?
- Долбоордун күтүлүп жаткан натыйжалары жана жергиликтүү таасири кандай болот?

Конкурска катышкан долбоорлорду атайын комиссия карап чыгып, эң мыктыларын тандап алган.

CPUR-DRIVEN LOCAL INITIATIVES

The CPUR survey conducted in early 2025 revealed thoughtful insights into streamlining CPUR, with most participants highlighting the importance of applying the theory in practice and expressing eagerness to see how urban resilience solutions can be demonstrated and implemented in Naryn. With this feedback in mind, the NURP team proposes inviting CPUR participants to submit proposals for a short-term implementation period (up to 3 months for realisation). The proposals were expected to focus on sharing their knowledge in urban resilience in the broader communities of Naryn town. To ensure transparent and efficient review of submitted proposals and the selection of the best one, the NURP team established a selection committee comprising local stakeholders.

SMALL INITIATIVES, BIG IMPACT

«БҮГҮН ОТУРГУЗУЛГАН ДАРАК, ЭРТЕҢКИ ЖАШЫЛ КЕЛЕЧЕК!»

«Бир окуучу - бир дарак: жашыл келечекке кадам» долбоору Шаардын жашоо туруштугу боюнча сертификаттык окуу программасынын CPUR 2110 "Жашыл экономика" модулунун алкагында иштелип чыгып, Нарын шаарындагы А.Садыков атындагы №9 орто мектептин аймагын жашылдандырууга жана окуучулардын экологиялык аң-сезимин жогорулатууга багытталган.

Бүгүнкү күндө мектеп аймагында жашыл мейкиндиктердин жетишсиздиги, көлөкө аймактардын аздыгы жана окуучулардын экологиялык маалымдуулугунун төмөн болушу актуалдуу көйгөйлөрдүн бири болуп саналат. Долбоор ушул көйгөйлөрдү чечүүгө багытталып, жашыл мейкиндиктерди көбөйтүү, абанын сапатын жакшыртуу жана жаштар арасында экологиялык жоопкерчиликти өнүктүрүү аркылуу Нарын шаарынын туруктуулугуна салым кошот.

Долбоор жаш муундардын жаратылышка болгон жоопкерчиликтүү мамилесин калыптандырууга, климаттын өзгөрүшүнө каршы жергиликтүү деңгээлдеги аракеттерди күчөтүүгө жана мектепте жагымдуу экологиялык чөйрөнү түзүүгө көмөк көрсөтөт. Долбоордун негизги максаты окуучулардын экологиялык билимин жогорулатуу жана мектеп аймагын жашылдандыруу аркылуу ден соолукка пайдалуу, коопсуз жана ыңгайлуу чөйрөнү түзүү болуп саналат.

КҮТҮЛҮҮЧҮ НАТЫЙЖАЛАР :

100 окуучу экологиялык билим алат

Мектептин аймагы көрктөндүрүлөт

75 көчөт отургузулат

Окуучулар экологиялык элчи катары башкаларга үлгү болушат

Нарын шаарындагы башка мектептер үчүн жакшы тажрыйба жаралат

Демилге Нарын шаардык мэриясынын, Нарын шаардык «Жашылдандыруу» муниципалдык ишканасынын, А.Садыков атындагы №9 орто мектебинин жана Салкын-Төр коругунун колдоосу менен ишке ашырылууда.

Долбоордун жетекчиси: Гульнура Жолдошбекова
Долбоордун кеңешчиси: Мамбеталиев Кылычбек
Аткаруучу топ: Акматбек кызы Эльвира, Мамажанова Айгуль, Жолдошова Гулайым жана Мыктыбекова Кайыркуль

The One Student, One Tree: A Step Towards a Green Future initiative promotes environmental responsibility and climate resilience among schoolchildren through practical greening activities and environmental education. Implemented at Secondary School No. 9 in Naryn City, the project addresses the lack of green spaces in the school environment and fosters environmental awareness among students. The initiative includes training sessions on green economy principles, climate change, and sustainable environmental practices. Students actively participate in tree-planting activities and learn about the importance of biodiversity, ecosystem services, and environmental stewardship. As part of the project, dozens of tree seedlings are planted on school grounds, contributing to improved air quality, increased shade, and a healthier learning environment. The initiative encourages students to take personal responsibility for maintaining the trees and promoting environmental sustainability in their communities.

«ЗАМАНБАП ЖАБДУУЛАР АРКЫЛУУ КООПСУЗДУК БОЮНЧА МААЛЫМАТ АР БИР ЖАРАНГА ЖЕТЕТ!»

Нарын шаарында өзгөчө кырдаалдарга жана өрт коопсуздугуна даярдык боюнча калктын билим деңгээлин жогорулатуу демилгеси Шаардын жашоо туруштугу боюнча сертификаттык окуу программасынын CPUR 2112 "Негизги тармактар үчүн кырсыктарга даярдыкты пландаштыруу" жана CPUR 2111 "Коркунучту, аярлуулукту жана тобокелдикти баалоо" модулдарында алынган билимге негизделет.

Долбоор Нарын шаардык жана Нарын райондук Өзгөчө кырдаалдар бөлүмү тарабынан калктын коопсуздук маданиятын жогорулатуу жана жарандардын өзгөчө кырдаалдарга даярдыгын күчөтүү максатын көздейт. Долбоордун алкагында бөлүмдүн материалдык-техникалык базасын бекемдөө үчүн заманбап компьютер жана түстүү принтер сатылып алынып, өрт коопсуздугу, жер титирөө, сел, суу каптоо жана башка коркунучтар боюнча маалыматтык буклеттерди, брошюраларды жана окутуу материалдарын сапаттуу даярдоого шарт түзүлөт. Бул аркылуу мектептерде, шаардык мекемелерде жана жергиликтүү жамааттарда түшүндүрүү жана окутуу иштери үзгүлтүксүз жүргүзүлөт.

КҮТҮЛҮҮЧҮ НАТЫЙЖАЛАР :

1000ден ашуун жаран маалыматтык материалдар менен камсыз болот

550дөн ашуун жергиликтүү тургун камтылат

Калктын коопсуздук маданияты жана даярдык деңгээли жогорулайт

480 мектеп окуучусу атайын окуудан өтөт

5 мекемеде эвакуациялык машыгуу өткөрүлөт

Долбоордун жетекчиси: Кыдыкбаев Адис Уранкаевич
Долбоордун кеңешчиси: Саламат Исмакеева
Аткаруучу топ: Баймурзаев Адилет, Исмаилов Азамат, Муталипова Мирзат жана Исаев Актан

Improving Public Awareness and Preparedness for Emergencies and Fire Safety in Naryn City is an initiative developed within the Urban Resilience Certificate Program (CPUR) of the University of Central Asia. The project aims to strengthen community preparedness and improve public awareness of fire safety, earthquakes, floods, mudflows, and other hazards by enhancing the technical capacity of the Naryn City and Naryn District Emergency Situations Departments through the provision of a modern computer and color printer. These resources will support the production and distribution of high-quality educational and awareness materials, enabling continuous outreach activities in schools, public institutions, and local communities. The project addresses key challenges such as limited public knowledge of emergency response procedures, low awareness of evacuation rules, and insufficient access to reliable safety information. As a result, more than 1,000 residents will receive informational materials, 480 students will participate in training activities, over 550 community members will be directly engaged, and evacuation drills will be conducted in five institutions. The acquired equipment will continue to be used beyond the project period, ensuring sustainable public education efforts that contribute to protecting lives, property, and strengthening community resilience in Naryn City.

«СҮРӨТТӨ САКТАЛГАН САЛТ: МУРАСТЫ САКТАП, КЕЛЕЧЕККЕ ЖЕТКИРЕБИЗ!»

Бул демилге Шаардын жашоо туруштугу боюнча сертификаттык окуу программасынын (СПУР) алкагында CPUR 2113 «Чакан шаарлар үчүн туруктуу маданий мурас жана туризм» модулунун негизинде иштелип чыккан. Демилгенин максаты Кыргыз элинин улуттук кийимдерин, каада-салттарын жана маданий мурасын кеңири жайылтуу, жаштардын тарыхый-маданий баалуулуктарга болгон кызыгуусун арттыруу жана Нарын шаарынын туристтик жагымдуулугун күчөтүү болуп саналат. Долбоор маданий туризмди өнүктүрүү аркылуу жергиликтүү өнүгүүгө салым кошуп, коомчулуктун улуттук мурас боюнча маалымдуулугун жогорулатууга багытталган.

Долбоор жаштардын маданий мураска кызыгуусунун азайышы, улуттук кийимдер жана салттар тууралуу маалымдуулуктун төмөн деңгээли, ошондой эле Нарын шаарынын туристтик мүмкүнчүлүктөрүнүн толук пайдаланылбай жатышы сыяктуу көйгөйлөрдү чечүүгө көмөктөшөт. Демилгенин жыйынтыгында Нарын облустук тарыхый-этнографиялык музейинде улуттук кийимдер фотозонасы түзүлүп, келген коноктор кыргыз элинин бай маданий мурасы менен жакындан таанышууга жана эстелик сүрөткө түшүүгө мүмкүнчүлүк алышат. Бул демилге музей кызматтарын заманбап жана интерактивдүү форматта өнүктүрүп, жергиликтүү кол өнөрчүлөрдү таанытууга, улуттук баалуулуктарды сактоого жана Нарын шаарында туруктуу маданий туризмди өнүктүрүүгө өбөлгө түзөт.

Долбоордун жетекчиси: Эдера Табалдиева
Долбоордун кеңешчиси: Гүлзат Супатаева
Аткаруучу топ: Гүлназ Асанбаева, Мээрим Таалайбекова, Искра Акылбекова.

@ULUTTUK.KYIYM.PROKAT

"Tradition Preserved in Photographs: Preserving Heritage for Future Generations" is an initiative developed under the CPUR 2113 "Sustainable Cultural Heritage and Tourism for Small Cities" module. The project aims to preserve and promote Naryn's cultural heritage by raising awareness of Kyrgyz national clothing, traditions, and customs, while fostering sustainable cultural tourism and local development. Addressing challenges such as declining youth interest in cultural heritage, limited opportunities to showcase local traditions, and the underutilization of Naryn's tourism potential, the project established a national costume photo zone at the Naryn Regional Historical and Ethnographic Museum. This interactive space allows visitors to engage with Kyrgyz culture, learn about traditional values, and enjoy a unique cultural experience. The initiative promotes local artisans, enhances museum services, and strengthens community appreciation of cultural heritage for future generations.

«МЕКТЕПТЕРДЕ КООПСУЗДУК САБАКТАРЫ: ӨЗГӨЧӨ КЫРДААЛДАРГА ДАЯРДЫК АР БИР ОКУУЧУДАН БАШТАЛАТ!»

Бул долбоор Шаардын жашоо туруштугу боюнча сертификаттык окуу программасынын алкагында CPUR 2111 "Коркунучту, аялуулукту жана тобокелдикти баалоо" жана CPUR 2112 "Негизги тармактар үчүн кырсыктарга даярдыкты пландаштыруу" модулдарында алынган билимге негизделет.

Нарын шаарындагы мектеп окуучуларынын коопсуздук маданиятын калыптандырууга багытталган. Долбоордун алкагында мектептерде атайын окуу сабактары, практикалык түшүндүрүү иштери, сүрөт сынактары жана конкурс-викториналар уюштурулуп, окуучулар жер титирөө, сел, өрт, кар көчкү жана башка өзгөчө кырдаалдар учурунда туура аракеттенүүгө үйрөтүлөт. Ошондой эле өрт коопсуздугу, биринчи жардам көрсөтүү жана эвакуация эрежелери боюнча билимдер бекемделет.

КҮТҮЛҮҮЧҮ НАТЫЙЖАЛАР :

1200дөн ашуун окуучу өзгөчө кырдаалдар боюнча билим алат

Мугалимдердин өзгөчө кырдаалдар боюнча даярдыгы күчөйт

100 ата-эне коопсуздук боюнча маалымат алат

Мектептерде коопсуздук маданияты өнүгөт

Өзгөчө кырдаалдарга даярдык деңгээли жогорулайт

Өнөктөштөр: Нарын шаардык жана Нарын райондук өзгөчө кырдаалдар бөлүмү, Нарын шаардык кеңеши, Нарын шаарындагы орто мектептер жана Нарын шаардык билим берүү бөлүмү.

Долбоордун жетекчиси: Адилет Баймурзаев.
Долбоордун кеңешчиси: Самат Калмуратов, Саламат Исмакеева
Аткаруучу топ: Адис Кыдыкбаев, Мирзат Муталипова, Азамат Исмаилов жана Актан Исаев.

Safety Lessons in Schools: Preparedness for Emergencies Starts with Every Student! is a project developed to strengthen disaster preparedness and safety awareness among school students in Naryn City. Through educational lessons, practical awareness sessions, drawing competitions, and quiz contests, the initiative teaches students how to respond effectively to earthquakes, floods, fires, avalanches, and other natural and human-induced hazards while promoting knowledge of fire safety, evacuation procedures, and first aid. The project addresses limited awareness of emergency preparedness, insufficient safety skills, and the lack of practical disaster education in schools. As a result, more than 200 students and 100 parents will receive safety information, teachers will enhance their preparedness capacity, and schools will cultivate a stronger culture of safety and resilience. The project was implemented with support from the Naryn City and Naryn District Department of Emergency Situations, the Naryn City Council, secondary schools, and the Naryn City Department of Education, contributing to a safer and more resilient community.

«НАРЫНДЫН ТАРЫХЫН УК, ДААМЫН ТАТ, ӨНӨРҮН БААЛА!»

Нарын шаарында туристтик продуктуларды иштеп чыгуу демилгеси Шаардын жашоо туруштугу боюнча сертификаттык окуу программасынын CPUR 2113 «Чакан шаарлар үчүн туруктуу маданий мурас жана туризм» модулунун негизинде иштелип чыккан. Долбоордун максаты Нарын шаарынын туристтик потенциалын өнүктүрүүгө, маданий мурастарын сактоого жана жаңы туристтик продуктуларды түзүүгө багытталган. Долбоордун алкагында улуу муундун эскерүүлөрү жана уламыштары чогултулуп, «Карынын кебин капка сал» демилгеси аркылуу документтештирилет, улуттук тамактарды даярдоо боюнча видеоматериалдар тартылат, кол өнөрчүлөрдүн маалымат базасы түзүлүп, туризм өкүлдөрү менен кызматташтык чыңдалат. Бул демилге Нарын шаарын транзиттик пункттан маданий жана гастрономиялык тажрыйбаларды сунуштаган туристтик багытка айлантууга өбөлгө түзөт.

Долбоор шаардагы туристтик продуктулардын аздыгы, маданий ресурстардын толук пайдаланылбай жатышы, оозеки тарых менен салттуу билимдердин жоголуу коркунучу жана кол өнөрчүлөр менен туризм тармагынын байланышынын алсыздыгы сыяктуу көйгөйлөрдү чечүүгө багытталган.

КҮТҮЛҮҮЧҮ НАТЫЙЖАЛАР :

Маданий мурастар тууралуу маалыматтар чогултулат

Туристтер үчүн жаңы гастрономиялык маршруттар такталат

Кол өнөрчүлөрдүн маалыматтык базасы түзүлөт

Шаардын туристтик атаандаштыкка жөндөмү артат

«Карынын кебин капка сал» китепчеси даярдалат

Өнөктөштөр: Теңир-Тоо дестинациясы, Коомчулукка негизделген туризм ассоциациясы, Нарын облустук тарыхый-этнографиялык музейи, Нарын шаардык мэриясы, Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин Нарын кампусу жана жергиликтүү кол өнөрчүлөр менен туризм өкүлдөрү.

Долбоордун жетекчиси: Гүлира Кенжекараева.
Долбоордун кеңешчиси: Гүлзат Супатаева
Аткаруучу топ: Эдера Табалдиева, Гүлназ Асанбаева, Мээрим Таалайбекова жана Искра Акылбекова.

The Development of Tourism Products in Naryn City initiative aims to enhance the town's tourism potential by preserving and promoting its cultural, historical, and gastronomic heritage. The initiative collects local legends, oral histories, and memories from elders through the "Preserving Elders' Stories" campaign and documents traditional food preparation methods in video format. It creates a database of local artisans to strengthen links between culture and tourism. By addressing the limited range of tourism products, the underutilisation of cultural resources, and the risk of losing valuable oral traditions and traditional knowledge, the project lays the foundation for new cultural and gastronomic tourism experiences, increases Naryn's attractiveness as a destination, and supports sustainable local development through heritage-based tourism.

Программа Швейцариянын Экономикалык маселелер боюнча катчылыгы (SECO) жана Ага Хан өнүктүрүү уюмунун агенттикттери жана Нарын шаардык мэриясы тарабынан ишке ашырылууда

ТОЛУК МААЛЫМАТТЫ ТӨМӨНКҮ QR АРКЫЛУУ АЛЫҢЫЗДАР:

NURP_Instagram

NURP_Facebook

